

SLOVENSKE NOVINE.

Odgovorni Vrednik: Profesor Valentin Konček.

Slovenske novine pridejo vsaki četrtek na sveto; cena za četrtinsko leta 1 gold.; po pošti 1 gol. 10 kr. sr.
Za plačilo se tudi oannita razglasijo.

Tečaj II.

V Celi 26. majska travna 1849.

List 17.

Rojakam.

(iz Slov.)

Ele novino obdeluje,
Mnogo preterpi ratar,
Reka žuljev zatekuje,
Čela taja vroči žar.

Marsikaki tern^{ga} rani,
Marsikaki prasno berst,
Preden gojdi se pregnani,
Preden germ se ogne šverst.

Marsikrat stare lica,
Mnogo reka plug verti,
Preden upno zorna hlica
V mehki brazdi zeleni.

Vendar delati ne nebo,
Trud ne strahi ga, ne žar;
Dan na dan se marno peha
In priganja volov par.

Leta voz se uras gobje —
Glej! ko pride spet serpan,
Zlata se pisanica ziblje,
Njer je pred bli terna stna.

Zdaj z ženice pregleduje
Mlinsenani žita val,
Radost mu serce vžiguje,
Ma nalije truda žal.

In še pozni vnuh ga slavi,
Rad od deda govori,
Reče na gomilo stavi,
Duži sveti raj želi.

Ke nspeti čas pomladi,
Zapenti bučica pasj,
Najti radne zelenjadi
Pobetava hrib in plia.

Nalo trave je po trati,
Kudak se še kaže cvet,
Ojtro kurje se jo kati,
Še iz dolev žoga loč.

Ona pa, na svoje vrste,
Se težavo ne boji;
Po rešici uras leti,
Pridoe bere mlad sterči.

In doma sestrice krepi
Slabo občvljuje z njoj —
In ko pride traven lepi,
Jo še voz spremljajva roj.

Rej, od nje oteti glada
Z njoj po cvetja zdaj žuzi,
Zanša vkup peteko slada,
Glasno hvale jej buči.

Pusto naše domovine
Šuri dušne se polje,
Mnoge čakajo novine
In ratarjev brepene.

Manjha domorodcu piče,
Vlastnih virov grešamo;
Mlinci narod mile klice —
Kdo ga slini vaniljeno?

Dragi bratje in rojaki,
Sini slavne matere!
Zgrabimo orožje vsaki,
Truda ne strčimo se!

Pasti morajo zavire,
Plasno zgineci v pobeg,
Kakor germ pod ostjo škire,
Ket pred solnčnika žarem suog.

Teško je sicer začetje,
Naj bolj peče prvi trud;
Vse pak mnaga prizadejte,
Vadi vse poguma čet.

In nobena noč iscana
Mlodenila ne vrtani,
Večna bude Euzu ecna,
Velikna Predera živi.

Podgorški.

poročil kazalo. Lublanska kmetijska družba bo dala svojo pristavo, ki jo na Poljanah ima, da se poslojuje v šolo obratne. Ker bo pa potreba ne le prostora za šolo, kjer bojo slovenski učenci nauk poslušali, temuč tudi več hlevov, da se bo v nje bolnana živina dovala, da se tam zdravi, in sicer učijo zdraviti jo, dalje kovačnice in apoteke: je družba toliko dobrotna bila, da je svojo drugo pristavo „Brannehof“ prodala, da bi z darovanjem imenovanim potrebностям pripomogla; vendar je iz te pristave le samih 1800 goldinarjev skupil. Obrnila se je na dobrotnike, in češče tudi na svojo lastno kaso, in ima zdaj, kakor nje razglas od 10. svečana t. l. kaže, zavsem 2836 goldinarjev v namenu. Cela priprava pa, kakor ravno ta razglas pove, bo vcela naravnaj 7000 goldinarjev, tako da ji manjka pri vsej njeni dobrotnosti se 4364 goldinarjev.

Prijatli! če pogledamo veliki dar, ki ga ta družba Slovcenam poda, ali nam ne bo srece reklo: Položi se ti svoj dar, velik ali majhin, kakor premoreš, na altar domovine? Veliko kaplje zbranih čene koleca, in barke nosi. Zato se je tudi ta slavna družba obrnila k vsem svojim slovenskim sosedom, in vse prijazno vabi, to koristno napravo podpirati: razposlala je na kmetijske družbe po Goriškim, Terzaskim, Koroškim in Stajerskim povabilo in prošnjo, da se naj vsi moči ljudje opomnijo za prostovoljne darove v podporo tega verliga namena, ki vsem Slovcenam veliki dobiček kaže. Tudi naša slavna Skofija, ki vse krepko podpira kar je Boga v čast, sveti cerkvi v rast in vernim tudi v častni prid, je to naredilo duhovnam podpirati priporočila. Prišlo bo torej med vas povabilo in prošnja, podeliti, kar vsak primore z zapiskam, v kteriga naj vsaki zapiše svoje ime in dar, ki ga bo v ta namen dal. Vsak darnik bo po tem takim znan Krajaski družbi, ki si je v prid kmetovanja to veliko skerb naložila, ker darovi vsake fare z zapiskam vred h kmetijski družbi v Lublano pošlje.

Kakor ste pa prošeni, z darom kolikor moči to koristno napravo podpirati, tako ste opomnjeni, da naj to početje vsaka srenja gleda, kakiga razumniga moža ali mladenca v svojim kraju poiskati, in nagovoriti ga, da pujde prihodno jesen v Lublano; zakaj, če vse po sreči pojde, se bo letošno jesen že ta šola odprta, in na leto že lahko imamo več razumnih živinskih zdravnikov med sebo. O veliki noči 1849.

Nova ustava.

(Daže in konec.)

Druga velika nesreča za naš narod je, da je pijačevanja podveržen. Povsod, kjer se vino prideltava, se tud rado pije; to tud drugače biti ne more. Ni za kmetia sladkejše kaplice od tiste, ki mu jo rodi lastna terta, ktero je sam okopal in obrezal; tud je domače vino prav dobro, in če ga človek ne vliva preveč v sebe, mu tud ne škodi. Ali ni vino samo, od kterga se človek vpijanu so druge veliko škodljive pijače, namre vna-

ke sario žganje, naj se že imenuje, rozolja, brinovce, ras, vanilja, slivovce itd. Kakor stari moži pripovedujejo, se v nekdanjih časih ni toliko žganja popilo, kot zdaj; le za zdravilo so ga imeli, po navadi ga pa niso pili, ko je predrago bilo; poznej so ga pa začeli iz krumpirja kuhati, in dobi se boljši kup, kakor dobro vino. Nkoz to žganje se je že toliko nesreče zgodelo, da tistene modrene možu popolnoma prav dam, ki je pred tremi letami, ko se je krumpirjeva bolezen začela, tako govoril: — „Bog je ljodem krumpir dal, da bi jih prihodni od velike lakote obvaroval, pa ljudi so se prevzeli in so začeli iz tega božjega dara hudicevo pijačo kuhati, torej so tud boga razžalili in postal je hudo bolezen, ki nam ta dar vniči žoga.“ — So vased nami žali bože! taki ljudi, ki si terdno naprej vzamejo: „danas moram pjan biti!“ — da to gerdno naprejšnjeje spojujo, se lotijo žganja, in za 4 groše se tako vpijanjo, da je se živino sram, da mora tej stvari vohgati, ktera se tako pozabi, in se gerdjeje vede, kakor ona. Kdor se žganja navadi, ga ne more nikdar več opustiti; sprča nam to mnogo žalostnih izgledov. Žganje človeški um ravno kakor tud človeško truplo ob vso moč pripravli, in malo korakov je od žganjave kupce do mrtlega groha. To spoznavi so v dragih deželah rodoljubi mož v kup stopili in so druživa vstvarili, kterih člani se morajo za vselej odpovedati žganja. Takih draštev je že mnogo po celim svetu, in tud pri nas bi take družva prav potrebne bile, ker nagib do te pijače zmirom dalje sega.

Svobodna nova postava dala je vsem narodna evake pravice, in ako bi jih čala ne bila, bi tud svobodna ne bila, kakor smo jo željeji; vsmilila se je vlada dolgo zatiranega Judovskega naroda, in ker izan on pravico povsodi se preseliti in lastnino pridobiti, tud ni dvombe, da bodemo v naso deželo židofu dobili. Pa tud ni dvombe, da bodo židof, kakor so marlivi in trezni, v kratkim vso kupčijo v pestih imeli. Kmetiči smo se je zdaj resil od velikih tež, ktere so ravno tako kmetovavsko kakor sploh narodna amiko zaverale; pa od poprejšnjega jeznan običlen kmet se še ne zave, in preden mu bodo nove postave hasnilo, preden se star kvas posterje, še zna veliko časa preteci. Resnica je, da je naš narod še prekilov, da bi se sam varovati znal škodljivih nasloškov svojega poprejšnjega zatiranja in iz tega izviraajoče sovosti. Kaj nam je tedaj storiti? Drugoga pomočka ni. Ljudi rodoljubi mož morajo sostopiti in kmetie podučevati, jih k treznosti in k prisloasi opomniti, in napeljavati, in jim lepe izgleda sami nad seboj dajati. Nar potrebnejša nam je pa kmetijska šola, kjer se bodo kmetije v domačemu jeziku učili. Slovenska mladež je naša našja, naše vnanje, — ta se mora le vsem dobrenu angust, zakaj star hrast se vkreniti ne da. Torej moži, ki svoj narod ljubite, zdramite se! hodi! Vam sme blagoslova naše lepe dežele; — zdaj je nar važnejša doha, — gorje in gorje nam, ako jo razumimo!

K o n e c k.

Zvon v Vajecu na Ogerskim.

Vajecu je ogersko mesto, v katerim so nekdaj in brezvestni pravdarji, uradniki in pisarji, katerim nobena lastnina ni svesta, že lanske leto v številni zboru sklenili, zvonove farah cerkev vzeti in Kusutu poslati, naj bi iz njeh topove ali kanone vlivali. Ta sklep je tudi mestnim gospoiskam zlo dopadel, ktere so hudobneže podpirati obložile. Korarji in pobožni ljudi so si perzadevali puntarje prepričati, kako grozno je njih porečje, cerkev ohropati, — pa vse zamanj. V nedelo, 24. grudnia 1848, ravno na dan pred bojišcem okoli devetih jutraj, ravno ko so se Kristjani k bojni službi v stolni cerkvi zbrali, bi se imel nar večji zvon iz turna vzeti, da bi se korarji prav jezili v svoji slabosti, da bi pravoverni ino pobožni prav žalovali, ino vsi drugi se čudili. Vse je že bilo perpravljeno, samo ene vervi je bilo še treba. Eden nar bolj gorčičih pomagavev pri ohropanju cerkve, Miha Zottomanji, mestni pisar, neoženec, močen mož, 35 let star, je hitro letel na okraj pri vodi vrv tam dobiti. Ura bija tedej ravno 3¼ na 9. „Naj se le glasi, sej ga zadnokrat slišim,“ pravi Zottomanji svojim tovaršam ino se smeji; in ko hoče vrv prijeti, pada kakor od bliska začet, mertev na tla. Ni več glasa, ne zdihlaja, ne zgiba od njega! Strah je vse popadel. — Čes precej dolgi čas terdovratni hudodeleci na novo se k svojim delu podajo, zvon dol vzamejo, ino 28. grudnia ga trije pravdarji pod kletvjo in skanjanjem neklih slučajarjev na kolodvor peljajo ino odidjo po železnici v Pesth. Komej pride zvon v Pesth, so bili že puntarji pred našim vojskancem zbežali, ino niso imeli časa ga saboj vzeti in iz njega topove liti. Na prošnjo korarjev je vojskovodja e. k. janske armade zvon nazaj v Vajecu poslal, ino 9. svečana je bil lepo ovenčan pričo neizrečeno velike trane veselih Kristjanov nazaj v turn djar, ker so vsi drugi svonovi a veselim petjam ga sprejeli. Naj bi še dolgo, dolgo časa verne kristjane klical k svetemu opravilu!

J.

Iz Graden.

Graska družtvo „Slovecajca“ se je premenilo od političnega v hravno družtvo, ker bi se vsi študenti, iz katerih največ obstaj, bili polstipendi odstopiti.

Ono se je samo obdržalo od vseh družtev v Graden, in če Bog da še ostane kot sodišče rodoljubnih in prebivajočih Slavjanov ino vseh tako rekoč dežel velike matere Slavie.

(Stov.)

Serlska vojvodina.

V Mitrovicij 7. Aprila. Sent Tomaz (Serbohran) je v madjarskih rokah. Posadka in stanovavei so zlo terpeti, ker se jezila na tanjko še ne ve. Perčel, ki je Nemonač vzal, ni tam ostal, tudi ni bil pod vladjo Čajkistev, temuč jo je pleten, ko je neizrekljivo dela doprinesil

in polovico kraja potgal, beguna Čajkistev varadina potegnil. Pravim beguna, ker se še toliko ni pomudil, da bi zvešča čezno poderil bil; kar je le stanovavercu storil zapovedal. V terdnjavi je obhajal zmagu „Te deum“ in pokanjev štakov. Obrista Mianula, ki obležna armada okoli Petrovaradina vodi, je od te zmagu pisal in bažeje razložil, koliki dobiček de Madjarom iz zmagu prinese. Ljudje, ki iz Laške pridejo, povedo, da se je Perčel zato proti Petrovaradinu obrnil, ker je bil slišal, da je terdnjava od cesarskih vacta a napadna. Mianula pa je regimenta na znanje dal, da misli posadka iz terdnjave se na naše zmagati, Perčel je vtegnil tudi zavoljo tega te št. Danas se še nič ne sliši strek. Povsod je černa vojska na nogah, posadka v Korlovcih je pomožena, in tako se Perčela nič ne bojimo.

Tudi v bataljona Čajkistev je vse na nogah.

V Serbiji se zopet zbirajo naši bratje pod zmagonosnim benderam Kojčevina, ki je v Zemenu zbirališe postatli. Čez 3000 se jih je tam že sselo ino se zende iz Zenu a laško stopili. Patriarh je zlag v Zemenu a za to skrbi, da iz Serbije kolikor je le moč velika pomoč pride. Tudi zvonu, de bo Rukavina od sedajne stiske odpravljen la de dobi Patriarh veči oblast v Vojvodini. Naš (Petrovaradinski) komandant, Oberlejt-Puffer je iz Laškiga prišel. Ljudje se naj mnogo zanašajo, Bog daj, de bi tača bila.

(Stov.)

Iz Laškiga.

Pisma iz Milana od 8. t. m. pišejo, de je prišel sardinski minister grof Revel v Milano k hudeckim zavoljo sklepa mira. — Gospa, ki je unc dal iz Benetk v Gorico prišla, pripoveduje, de je v Benetkah revščina in strahota tako velika, de ne more veči biti. Razum rokosičev, kteri vojsko obleko in drugo robo unpravljajo, so vsi na berniški polici. Ako se kak tako nesrečen človek čez tako žalosten sinu reči unc pritožiti, ga brez milosti zapro, tako sicer, de so že vse ječe polne. Drugi, ki imajo še kake reči se znebiti, hočejo skladni svoje republikanske samostojnosti do poslednjiga kančka serkati. Karlar Avstriani pridejo, pravijo, jim homo mogli tako vse dati, kar nam ostane. Uboge Benetke! — Kako je v Rimu? Razum vse papževe srebernine gre zlag tudi vsa sreberna cerkvena posoda v denarje. Med drugimi dragimi rečmi je tudi tako imenovana „zlata roža“, neizrečeno lepo delana in 2000 škadov vredna. Zvonovi so že večidel raztopljeni in v topove ali pa v denarje pretiti. Strah in groza vladata skozi in skozi.

— Naša armada na Laškim je v naslednjih bojih mela, in sicer 26. dneca, ko je čez 1000 št. a 9 mertvih od k. k. vojskovec nezaj; 21. pri Martari; 2 oficirji, 21 vojakov; ranjenih: 23 oficirjev, 236 vojakov; 23. dneca pri Novari mertvih: 1 stalaica, 13 vikših oficirjev, 236 mož; ranjenih: 2 generala, 1

Stabniga in 21 oficirjev, 4747 vojakov. 2. Malitavnica so jih pa še pogrešali: 1 oficirja, 1070 vojakov. (Prav. Slov.)

Iz Marburgskega kroga.

Med Marej ino Dravo; na Slovenskem se nabira novinec za vojsko prav mirno godi, akoravno je sročkovanje na večih krajih zelo ljubestno in nepokojno bilo; vse je pravilo: k čemu to vdiganje, vsej se vojaštvu nikar soper ne stavimo? — Le pravega, razumljivega pooblaščenca ljudem, ino soperstva ne bo: ker jih bose z Nemško — slovensko godloj malo preumili, Slovence je ovače dober človek, rad pokoren ino podložen, hi rekel, da mu je ljubeše slugovati, nego gospodovati, če strah nad soboj za pravičen spozna. Ali kako serdec govori iz teh pogostoma slišanih besed: „Bog ne daj, da hi straha ino gospode ne bilo?“ — Sov.

Mir.

Govorili smo že v pravim Slovence od vojske, ktera je potrebna, de se pravica med dvema ljudstvana določi, ki sta se zavoljo kake pravice razperla. Slavne premage naše armade so sardinskiga kralja prisilile, se z cesarjem vmiriti ali mir storiti, s kterim zamisla je mogoče vojsko končati. Mir je pa pogodba (kontrakt), v kteri se pooblastenci mozje ljudstev, med kterimi je vojska, pogovore, kako seaj sovražstvo neha ino se poprejšni pravni stan med njimi verne. Kadar se taka pogodba stori, se pravi pravni stan zopet verne in vojska je končana.

Govori se dostikrat od orožjiga pokojja. V tem nehajo vsi boji in vse sovražstva samo nekaj časa, in kadar ta čas preteče, se začne vojska spet. Orožji pokoj se tedaj ne more mir imenovati. Prav dostikrat se pa taki pokoj stori, de je potem mogoče mir skleniti, in de se čas, v kterim sovražne armadi počivate, v sklenitev miru oherne. Tako je ravno zdaj po kervavi bitvi pri Navari maršal Radecki tak pokoj s Sardincem naredil, de je mogoče, mir sam skleniti. Tudi orožji pokoj se s pogodbnami stori.

Mir sklepajo pooblastenci derjav, ktere se vojskujete. Včasih stercijo mir sponočejo tretje neutralsne, to je take derjave, ktere se vojske ni vdeležila. To se pa zamore samo storiti, če derjavi dovolite, ktere se vojskujete. Tako so dolgo govorili, de bodo Francozi in Anglexi pomagali, mir med Avstrijanci in Sardinci storiti.

Miru ne more nikoli najvišji vojvoda skleniti. Podpisati in poterditi ga mora vladar, večedel v pomeni z derjavnim zborom.

De se pomeniki zastras miru morejo začeti, se mesto določi, v kterim se pooblastenci zidejo, de se zastras pogodb miru posvetcujo. Navadno se posvetcujo zastras načerta in poglavitnih zadev miru, hi se imz skleniti, in se le pozneje se mir popolnoma

sklene. V miru odetopi pronašana derjava premagavcu kaj dežele, včasih ji pa velike sene denarjev plačati mora. Včasih prevzamejo premagovci važne in bolj imenitne tercijave ali pa celo cele dežele za toliko časa, de se pogojeni denarji splačajo.

Posamezne pogodbe in določitve pogolbe miru se imenujejo členi, in so navadno v francoskim jeziku pisani, in od poglavarjev zadevnih derjav poterjeni in potpisani. (Pr. Slov.)

Laška dežela.

V Rimu je še po puntarskim kopitih; pa v Bologni, nar imenitnejšim in večim mestu po Rimu v papežovi deželi, so mestjani začeli za papežove znamenje nositi, ino papežove gerbe na derjavnim zidovjam obesati, iz katerih so jih poprej potergali. — To je vse Radecki naredil, ko je Piemontezsko tako hitro v kozji rog signal. Morebiti se pa tudi Bolonjenci nemorejo pozabiti, kak hude so bile Avstrijske kanone, ktere je slavni Velden nad njih glavami sprožil pustil pred nekim mesecem.

General d'Aspre je v Parizu, ino ojstro zapovedi daje, da hi zapet mir in red vveljal. Vse orožje mu morejo izročiti, in kteri na vrbga ino kaj od orožja skrije, bo s urah ustrelen. Karl Albert, ki je po bežaji okoli Navare svojimu sinu kralovo kromo prepustil, je skoz Francosko deželo na Spansko se podal; eni pravijo, da je v Madrid povabljen, drugi terdijo, de hoče na Portugalsko v Lisabon iti.

Admiral Albini je vander z Piemontezskim brodivojam iz jaderskiga morja se odpejal. Naše brodivoje bo zatorej nad Venetke skočila, ino skušilo se puziaroko mesto od povodne strani, kakor general Majnov z 20,000 vojskama od sebe plači pronažgati in pravemu gospodu, Avstrijskima cesarju, podvrreči.

Dražba goveje živine.

Pri Bistricki grajsini (Burg - Feibitz) se hode 2. veliki-travnja 1849 po dražbi prodati: 2 duršena bikla, 28 volov, 23 krav, 17 telic in 14 juncov; skup 34 živinčev; potem tud 6 teških konjev; in 7. dne ravno istega mesca mnogo kmetičkega orožja.

Živina je visokega in imenitnega raso - Stajerskega plemena iz Marčne doline.

V Oselci fari so v morli.

Sušca:

13. Maria Ščer, dekla, 22 let stara, v župniji Nro. 135.
16. Gospod Anton Birkner, kalet per 13. letu, e. k. regimenta Graf Anton Nimski, 12 let star, na kobilvaru.
18. Anton Levčnik, plajoča sin 2 let star, v vodenju predmeta Nro. 2.